

2020-03-11

Utbildningsdepartementet
Postnr Ort
Land

Karin Pilsäter
070-382 65 55
karin.pilsater@tco.se

Bättre studiestöd till äldre

U2019/04318/UH

TCO har beretts möjlighet att yttra sig över förslaget till utvidgade möjligheter till studiestöd vid högre ålder enligt förslagen i regeringens promemoria "Bättre studiestöd till äldre" och inkommer härmed med följande yttrande.

TCO tillstyrker i huvudsak promemorians förslag.

3.5.1 TCO välkomnar förslagen om att åldersgränserna för att beviljas studiemedel flyttas upp, såväl för den ålder då antalet veckor trappas av, 51 år, som för högsta uttagsålder 60 år.

3.5.2 TCO tillstyrker förslaget om höjd åldersgräns för beräkning av återbetalningstid till 64 år. Dock bör slutlig avskrivning ske vid den ålder då avgångsskyldighet enligt LAS gäller, dvs för närvarande 68 år, och ej vid 71 år. Det är inte rimligt att återbetalning förväntas ske med pensionsinkomst.

4.4.1 och 4.4.2 Vad gäller ytterligare veckor för utbildning i bristyrken anser TCO att det är bra att detta vidgas i enlighet med utredningens förslag så att reglerna om arbetsmarknadsskäl blir mer generösa och antalet veckor ökar.

TCO tillstyrker utredningens förslag att det, till skillnad mot dagens tillämpning, inte bör vara nödvändigt att den nya utbildningen har koppling till personens tidigare studier. Det kan alltså enligt utredningen vara fråga om att en person vill slutföra, komplettera, förnya, bredda eller fördjupa en tidigare utbildning eller att en person vill byta inriktning till en helt annan yrkesbana.

TCO tillstyrker likaså utredningens förslag att det till skillnad mot i dag inte heller bör krävas att det finns ett särskilt individuellt behov av utbildning för att det ska anses finnas arbetsmarknadsskäl, dvs. att en person har varit arbetssökande eller haft osäkra eller tillfälliga anställningar under en längre tid. Och att även personer som har en fast anställning bör kunna få rätt till ytterligare veckor för att möta de kompetensbehov som uppstår på arbetsmarknaden.

TCO anser dock att åldersgränsen skulle kunna sänkas från 40 till 35 år.

Dock bör bedömningen av vad som är bristyrken vidgas och förtydligas. Utredningen föreslår att uppgifter bör kunna inhämtas från SCB och Arbetsförmedlingen. Samtidigt bör man ha i åtanke att den genomgripande reformen av Arbetsförmedlingen som väntar även innebär förändringar för myndighetens arbete med analyser av utbud och efterfrågan på arbetskraft och kompetensförsörjningsbehov i olika branscher, och i olika delar av landet. Ett ökat samarbete mellan Arbetsförmedlingen och SCB har därför initierats men det är viktigt att understryka att reformens inverkan på prognosarbetet behöver följas upp och utvärderas.

Ur tjänstemannaperspektiv är det också centralt att bristyrkesstatistiken förmår fånga upp yrken som kräver högre utbildning på ett träffsäkert sätt.

TCO menar också att de återkommande bedömningarna av efterfrågad arbetskraft och bristindex inte i tillräcklig utsträckning fångar kompetensbehoven som de ser ut i privat näringsliv.

Prognoserna har generellt lättare att bedöma och identifiera tydliga behov inom offentlig sektor. Dels då det i större utsträckning rör sig om väl avgränsade yrkesgrupper med tydliga utbildningskrav, och därtill ofta finns legitimationskrav för att få utöva dessa yrken. Dels då det relativt lätt går att räkna på pensionsavgångar och personalbehov inom exempelvis vård, skola och barn- och äldreomsorg i relation till utvecklingen av antalet barn och äldre i befolkningen. TCO anser att det behöver användas andra, kompletterande metoder för att bedöma behoven i privat sektor, exempelvis genom att definiera brist på kompetenser snarare än yrken.

Likasa bör inte ett krav på att det ska ha gått 3 år mellan utbildningstillfällena ställas, då det för yrkesverksamma kan handla om att gå flera korta utbildningar under en period. Vi tillstyrker att det inte ska behöva ha en koppling till tidigare utbildning.

6.2 Utredningen bedömer att inga ytterligare åtgärder för att främja omställning eller vidareutbildning högre upp i åldrarna bedöms vara lämpliga. TCO delar inte den uppfattningen. Även om utredningens förslag i huvudsak är bra är de helt otillräckliga för att möta de behov av omställning, kompetensutveckling och vidareutbildning som arbetsmarknadens utveckling och ett längre arbetsliv kräver. Detta gäller särskilt frågan om studiefinansiering för yrkesverksamma.

Av de konkreta frågor som berörs i utredningen anser TCO att för yrkesverksammas vidareutbildning under hela yrkeslivet bör frågan

om att införa en deltidsnivå på 25 % utredas vidare. Likaså behöver nivån för fribeloppet fortsatt ses över, särskilt om en lägre deltidnivå införs. Vi vill betona betydelsen av att det ges bättre möjligheter för yrkesverksamma att kunna finansiera vidareutbildning, där ett höjt fribelopp är en väg, särskilt vid deltidstudier. Även bidragsdelens nivå bör utredas vidare vad gäller vidareutbildning för vuxna yrkesverksamma.

TCO anser att frågan om tillägglån under en längre tid och högre belopp bör utredas vidare, även om det är en möjlighet som sannolikt skulle underlätta för ett litet fåtal.

En särskild fråga gäller att kollektivavtalade ersättningar vid studier bör undantas från avräkning mot studiemedel. För yrkesverksamma behov av att kunna finansiera vidareutbildning ska kunna tillgodoses behöver resurserna från staten och parterna kunna läggas samman. Regelverket behöver därför ses över i syfte att främja partsförhandlade lösningar, såväl avseende fribeloppets storlek som studiemedlets åldersgränser.

Utöver detta behöver de ekonomiska möjligheterna för yrkesverksamma att finansiera vidareutbildning, liksom utbildningsutbudet för yrkesverksamma, fortsatt förbättras.

Therese Svanström
Ordförande

Handläggare
Karin Pilsäter